

گزارش تحلیلی «شهروند» از عملکرد شهرداری تهران درباره آسیب‌های اجتماعی در سال‌های اخیر و وظایف آن در این حوزه که با فراز و نشیب زیادی همراه بوده است

شهر پراسیب، شهرداری بدون برنامه

فاطمه دانشور، رئیس سابق کمیته اجتماعی شورای شهر تهران: در مدیریت شهری جدید پرداختن به آسیب‌های اجتماعی مسکوت مانده است
حسین ایمانی جاجرمی، جامعه‌شناس شهری در گفت و گو با «شهروند»: در قانون شهرداری‌ها، مدیریت شهری وظیفه‌ای در حوزه آسیب‌های اجتماعی ندارد

عکس: شهرود

باید اصلاح شود چون تمام توان انرژی شهرداری را صرف خود می‌کند اما طوری که انتظار می‌رود نمی‌تواند اثر گذار باشد. البته به معنی این نیست که اقدامات متوقف شود اما نباید فقط تمرکزمان روی آسیب باشد و باید برای حوزه سلامت و پیشگیری، اقدامات توان‌افزایی و آموزش را برای گروه‌های در معرض آسیب داشته باشیم. فخری معتقد است که باید از تجربه گذشته درس بگیریم، چون شهرداری با صرف هزینه زیاد خیلی درگیر شد. «اگر در این دوره اولویت را سلامت، آموزش و پیشگیری قرار دهیم، بهتر است و باید در کنار پرداختن به آسیب‌ها، پیشگیری، آموزش و سلامت نسبت به گذشته بیشتر شود، به همین دلیل هم ما برای نخستین بار سفر سلامت اجتماعی، بهبود سبک زندگی و بهداشت روان را در بودجه سال ۹۷ آوردیم که نشان دهنده توجه بیشتر به این حوزه است.» به گفته او، بخشی از این حساسیت‌ها هم به شورا برمی‌گردد که چقدر این مسائل را برای مدیریت شهری روشن کند. «مادرین حال که به‌زخم‌های شهری می‌پردازیم اگر به‌طور دایم بخواهیم کاستی‌ها و زخم‌های شهر را برای مردمی که در آن زندگی می‌کنند، بازگو کنیم در آینده امیدواری و انگیزه بهبود تخریب از بین خواهد رفت، بنابراین باید در پرداختن به این مسائل ریز دقیق و درست‌ی داشته باشیم تا دچار فرسودگی نشویم و مردم از اصلاح‌آمور ناامید نشوند.» او هم مثل فاطمه دانشور معتقد است که روند انتصابات در معاونت فرهنگی و اجتماعی باعث کندی روند پرداختن به حوزه آسیب‌های اجتماعی شد: «هدتی که دکتر صالحی امیری خدمت کردند، کوتاه بود و بخشی از این کاستی به این موضوع برمی‌گردد، ضمن این که هنوز بدنه فرهنگی و اجتماعی شهرداری از دوره قبل هستند. بر کاری کم‌کاری در این حوزه به‌همان افراد سابق انجام شده است، بنابراین بیشترین تغییرات را باید بعد از انتصابات این حوزه ارزیابی کنیم.» فخری درباره دیدار وزیر رفاه و شهردار و قول کار تشکیلاتی هم می‌گوید که هنوز هیچ کمیته‌ای تشکیل نشده است: «معتقدم با تشکیل کمیته جدید مسأله حل نمی‌شود، ساختار و سازمان هست، زیاد هم هست اما این که سیستم یکپارچه و هم‌افزا باشد، مسأله ماست. اصل این است که سیاست‌گذاری درست انجام شود.»

در هفته‌های نخست آغاز فعالیت شهرداری هم طرح جمع‌آوری کودکان کار و خیابان از سوی دستگاه‌های دولتی انجام شد که شهرداری هم در آن مشارکت داشت. اما از آن جایی که باز هم برخورد قهری بود، اعضای شورا نسبت به آن انتقاد کردند. الهام فخری یکی از اعضای بود که مخالف این مشارکت بود: «اراساس آیین‌نامه شورا و شهرداری تصدی و همکاری شهرداری در این طرح و وظایف نبوده و به علت پیامدهای روانشناختی منفی، خوستار آن هستم که قبل از هر گونه اقدام، سیاست‌گذاری‌های لازم در کمیسیون فرهنگی و اجتماعی انجام و همکاری شهرداری در اجرای این طرح متوقف شود.»

کامل به مسائل هرندی بریزد، چون برنامه‌ها متناسب با شرایط محلی برنامه‌ریزی نشده‌بود، ضمن این که همکاری گروه‌های متخصص در این حوزه که همکاری نظام‌مندی داشته باشند ایجاد نشد.» البته در کل، این اقدامات چندین هم‌بازی نبود و قطعا درگیر شدن سازمان‌های نهادهای بیشتر دیده شدن فعالیت‌های آنان حاصل حساس‌سازی آن دوره بود که ارزشمند است. اما کمیته اجتماعی شورا آسیب‌شناسی این موضوع را در دستور کار دارد تا مشخص شود با وجود هزینه‌ها، چرا به حل مسأله هم نزدیک نشده‌اند.» او علت دیگر حل نشدن مشکلات محله هرندی را استمرار مشکلات اقتصادی، مهاجرت و اقدام ناسالم می‌داند: «ویکرند

مدیریت شهری گذشته در مواجهه با آسیب‌های اجتماعی درست بود، چون مدیریت شهری مجموعه خدمات اجتماعی است و اولویت اجتماعی بودن آن مهم است، اما اختلاف نظر در این که آیا رویکرد اجتماعی باید متمرکز بر آسیب‌ها باشد یا بر بخش پیشگیری یا توان‌افزایی جامعه کمتر آسیب دیده، وجود دارد.» این عضو شورای شهر در نقد اقدامات مدیریت شهری سابق برای مبارزه با آسیب‌های اجتماعی هم توضیح می‌دهد: «تجربه گذشته نشان داد تمرکز بر حوزه آسیب پاسخ‌ننده است، آن هم در شرایطی که دستگاه‌های زیادی مسئولیت در این باره دارند. هیچ حل آسیب‌های اجتماعی زیرساخت‌های اقتصادی

جز آسیب‌های اجتماعی، نگاهی هم به پیشگیری دارد. او در سراسر بخش‌هایی از اقدامات کمیته اجتماعی شورای شهر تهران توضیح می‌دهد: «ما در بخشی از کار قرار است به مرور مصوبات دوره گذشته برای آسیب‌های اجتماعی بپردازیم. بعضی از مصوبات، الزام‌های مدت‌دار دارد که باید طرف مدت مشخصی اقداماتی از طرف شهرداری تهران صورت می‌گرفت که این بررسی‌ها کمک می‌کند تا بدانیم در چه شرایطی قرار داریم و کدام مصوبات متوقف شده است؟ کجاها متوقف شده است یا کدام مصوبات اجرا نشده است؟» فخری از ارایه نخستین گزارش کمیته اجتماعی در سال ۹۷ خبر می‌دهد: «این گزارش از ارزیابی مصوبات شورا در دوره‌های گذشته در حوزه آسیب‌های اجتماعی و به ویژه شهر دستار کودک است و جدولی کامل از این اقدامات به شورا داده خواهد شد.» رئیس کمیته اجتماعی شورای شهر تهران می‌گوید: «بسیاری از اقدامات حوزه اجتماعی میان‌بخشی است و دستگاه‌های زیادی در این زمینه وظیفه دارند. البته در حوزه تشخیصی و اختیاریمان قرار نگرفته است، بنابراین در حال بررسی اسناد موجود در دبیرخانه هستیم و اقدامات اجتماعی هم فعلا در همان مسیر قبلی در حرکت است.»

فخری معتقد است که در زمان شهرداری محمداققری، قالیباف، حساسیت زیادی در حوزه آسیب‌های اجتماعی ایجاد شد اما در عمل برنامه‌های اجرایی نتوانست به‌طور جدی به حل مسأله آسیب‌های اجتماعی بپردازد. او در سراسر بخش‌هایی از اقدامات کمیته اجتماعی شورای شهر تهران توضیح می‌دهد: «ما در بخشی از کار قرار است به مرور مصوبات دوره گذشته برای آسیب‌های اجتماعی بپردازیم. بعضی از مصوبات، الزام‌های مدت‌دار دارد که باید طرف مدت مشخصی اقداماتی از طرف شهرداری تهران صورت می‌گرفت که این بررسی‌ها کمک می‌کند تا بدانیم در چه شرایطی قرار داریم و کدام مصوبات متوقف شده است؟ کجاها متوقف شده است یا کدام مصوبات اجرا نشده است؟» فخری از ارایه نخستین گزارش کمیته اجتماعی در سال ۹۷ خبر می‌دهد: «این گزارش از ارزیابی مصوبات شورا در دوره‌های گذشته در حوزه آسیب‌های اجتماعی و به ویژه شهر دستار کودک است و جدولی کامل از این اقدامات به شورا داده خواهد شد.» رئیس کمیته اجتماعی شورای شهر تهران می‌گوید: «بسیاری از اقدامات حوزه اجتماعی میان‌بخشی است و دستگاه‌های زیادی در این زمینه وظیفه دارند. البته در حوزه تشخیصی و اختیاریمان قرار نگرفته است، بنابراین در حال بررسی اسناد موجود در دبیرخانه هستیم و اقدامات اجتماعی هم فعلا در همان مسیر قبلی در حرکت است.»

فخری معتقد است که در زمان شهرداری محمداققری، قالیباف، حساسیت زیادی در حوزه آسیب‌های اجتماعی ایجاد شد اما در عمل برنامه‌های اجرایی نتوانست به‌طور جدی به حل مسأله آسیب‌های اجتماعی بپردازد. او در سراسر بخش‌هایی از اقدامات کمیته اجتماعی شورای شهر تهران توضیح می‌دهد: «ما در بخشی از کار قرار است به مرور مصوبات دوره گذشته برای آسیب‌های اجتماعی بپردازیم. بعضی از مصوبات، الزام‌های مدت‌دار دارد که باید طرف مدت مشخصی اقداماتی از طرف شهرداری تهران صورت می‌گرفت که این بررسی‌ها کمک می‌کند تا بدانیم در چه شرایطی قرار داریم و کدام مصوبات متوقف شده است؟ کجاها متوقف شده است یا کدام مصوبات اجرا نشده است؟» فخری از ارایه نخستین گزارش کمیته اجتماعی در سال ۹۷ خبر می‌دهد: «این گزارش از ارزیابی مصوبات شورا در دوره‌های گذشته در حوزه آسیب‌های اجتماعی و به ویژه شهر دستار کودک است و جدولی کامل از این اقدامات به شورا داده خواهد شد.» رئیس کمیته اجتماعی شورای شهر تهران می‌گوید: «بسیاری از اقدامات حوزه اجتماعی میان‌بخشی است و دستگاه‌های زیادی در این زمینه وظیفه دارند. البته در حوزه تشخیصی و اختیاریمان قرار نگرفته است، بنابراین در حال بررسی اسناد موجود در دبیرخانه هستیم و اقدامات اجتماعی هم فعلا در همان مسیر قبلی در حرکت است.»

فخری معتقد است که در زمان شهرداری محمداققری، قالیباف، حساسیت زیادی در حوزه آسیب‌های اجتماعی ایجاد شد اما در عمل برنامه‌های اجرایی نتوانست به‌طور جدی به حل مسأله آسیب‌های اجتماعی بپردازد. او در سراسر بخش‌هایی از اقدامات کمیته اجتماعی شورای شهر تهران توضیح می‌دهد: «ما در بخشی از کار قرار است به مرور مصوبات دوره گذشته برای آسیب‌های اجتماعی بپردازیم. بعضی از مصوبات، الزام‌های مدت‌دار دارد که باید طرف مدت مشخصی اقداماتی از طرف شهرداری تهران صورت می‌گرفت که این بررسی‌ها کمک می‌کند تا بدانیم در چه شرایطی قرار داریم و کدام مصوبات متوقف شده است؟ کجاها متوقف شده است یا کدام مصوبات اجرا نشده است؟» فخری از ارایه نخستین گزارش کمیته اجتماعی در سال ۹۷ خبر می‌دهد: «این گزارش از ارزیابی مصوبات شورا در دوره‌های گذشته در حوزه آسیب‌های اجتماعی و به ویژه شهر دستار کودک است و جدولی کامل از این اقدامات به شورا داده خواهد شد.» رئیس کمیته اجتماعی شورای شهر تهران می‌گوید: «بسیاری از اقدامات حوزه اجتماعی میان‌بخشی است و دستگاه‌های زیادی در این زمینه وظیفه دارند. البته در حوزه تشخیصی و اختیاریمان قرار نگرفته است، بنابراین در حال بررسی اسناد موجود در دبیرخانه هستیم و اقدامات اجتماعی هم فعلا در همان مسیر قبلی در حرکت است.»

کودکان آسیب‌دیده و آسیب‌پذیر از قبیل کودکان کار و خیابان بی‌سرپرست اشاره بود که هیچ‌گاه به صورت موقتی انجام نشد. فاطمه دانشور، رئیس کمیته اجتماعی شورای شهر چهارم بود که در آن دوره تذکرات زیادی برای حوزه آسیب‌های اجتماعی مطرح می‌کرد. او در گفت‌وگو با «شهروند» از مصوباتی می‌گوید که در دوره گذشته برای حل معضلات آسیب‌های اجتماعی داشته‌اند اما حالا ماجراسکوت مانده است. رئیس کمیته اجتماعی چهارمین دوره شورا، شورای شهر تهران معتقد است که مدیریت شهری گذشته به دلیل حساسیت‌هایی که شورا داشت به مسأله آسیب‌های اجتماعی ورود جدی‌تری داشت: «در حال حاضر مدیریت شهری تنها ادامه‌دهنده سیاست‌های دوره گذشته است و این حوزه به‌طور مشخص کم‌فروغ شده است که البته دلایل این بی‌توجهی‌ها هم اصلا مشخص نیست.»

فاطمه دانشور، رئیس کمیته اجتماعی شورای شهر چهارم بود که در آن دوره تذکرات زیادی برای حوزه آسیب‌های اجتماعی مطرح می‌کرد. او در گفت‌وگو با «شهروند» از مصوباتی می‌گوید که در دوره گذشته برای حل معضلات آسیب‌های اجتماعی داشته‌اند اما حالا ماجراسکوت مانده است. رئیس کمیته اجتماعی چهارمین دوره شورا، شورای شهر تهران معتقد است که مدیریت شهری گذشته به دلیل حساسیت‌هایی که شورا داشت به مسأله آسیب‌های اجتماعی ورود جدی‌تری داشت: «در حال حاضر مدیریت شهری تنها ادامه‌دهنده سیاست‌های دوره گذشته است و این حوزه به‌طور مشخص کم‌فروغ شده است که البته دلایل این بی‌توجهی‌ها هم اصلا مشخص نیست.»

فاطمه دانشور، رئیس کمیته اجتماعی شورای شهر چهارم بود که در آن دوره تذکرات زیادی برای حوزه آسیب‌های اجتماعی مطرح می‌کرد. او در گفت‌وگو با «شهروند» از مصوباتی می‌گوید که در دوره گذشته برای حل معضلات آسیب‌های اجتماعی داشته‌اند اما حالا ماجراسکوت مانده است. رئیس کمیته اجتماعی چهارمین دوره شورا، شورای شهر تهران معتقد است که مدیریت شهری گذشته به دلیل حساسیت‌هایی که شورا داشت به مسأله آسیب‌های اجتماعی ورود جدی‌تری داشت: «در حال حاضر مدیریت شهری تنها ادامه‌دهنده سیاست‌های دوره گذشته است و این حوزه به‌طور مشخص کم‌فروغ شده است که البته دلایل این بی‌توجهی‌ها هم اصلا مشخص نیست.»

فاطمه دانشور، رئیس کمیته اجتماعی شورای شهر چهارم بود که در آن دوره تذکرات زیادی برای حوزه آسیب‌های اجتماعی مطرح می‌کرد. او در گفت‌وگو با «شهروند» از مصوباتی می‌گوید که در دوره گذشته برای حل معضلات آسیب‌های اجتماعی داشته‌اند اما حالا ماجراسکوت مانده است. رئیس کمیته اجتماعی چهارمین دوره شورا، شورای شهر تهران معتقد است که مدیریت شهری گذشته به دلیل حساسیت‌هایی که شورا داشت به مسأله آسیب‌های اجتماعی ورود جدی‌تری داشت: «در حال حاضر مدیریت شهری تنها ادامه‌دهنده سیاست‌های دوره گذشته است و این حوزه به‌طور مشخص کم‌فروغ شده است که البته دلایل این بی‌توجهی‌ها هم اصلا مشخص نیست.»

فاطمه دانشور، رئیس کمیته اجتماعی شورای شهر چهارم بود که در آن دوره تذکرات زیادی برای حوزه آسیب‌های اجتماعی مطرح می‌کرد. او در گفت‌وگو با «شهروند» از مصوباتی می‌گوید که در دوره گذشته برای حل معضلات آسیب‌های اجتماعی داشته‌اند اما حالا ماجراسکوت مانده است. رئیس کمیته اجتماعی چهارمین دوره شورا، شورای شهر تهران معتقد است که مدیریت شهری گذشته به دلیل حساسیت‌هایی که شورا داشت به مسأله آسیب‌های اجتماعی ورود جدی‌تری داشت: «در حال حاضر مدیریت شهری تنها ادامه‌دهنده سیاست‌های دوره گذشته است و این حوزه به‌طور مشخص کم‌فروغ شده است که البته دلایل این بی‌توجهی‌ها هم اصلا مشخص نیست.»

فاطمه دانشور، رئیس کمیته اجتماعی شورای شهر چهارم بود که در آن دوره تذکرات زیادی برای حوزه آسیب‌های اجتماعی مطرح می‌کرد. او در گفت‌وگو با «شهروند» از مصوباتی می‌گوید که در دوره گذشته برای حل معضلات آسیب‌های اجتماعی داشته‌اند اما حالا ماجراسکوت مانده است. رئیس کمیته اجتماعی چهارمین دوره شورا، شورای شهر تهران معتقد است که مدیریت شهری گذشته به دلیل حساسیت‌هایی که شورا داشت به مسأله آسیب‌های اجتماعی ورود جدی‌تری داشت: «در حال حاضر مدیریت شهری تنها ادامه‌دهنده سیاست‌های دوره گذشته است و این حوزه به‌طور مشخص کم‌فروغ شده است که البته دلایل این بی‌توجهی‌ها هم اصلا مشخص نیست.»

نیره خادمی، شهرداری تهران از زمان غلامحسین کرباسچی با تأسیس سازمان فرهنگی و هنری شهرداری تهران و راه‌اندازی فرهنگسراها و حوزه‌های اجتماعی شد. در دوره محمدباقر قالیباف با ورود نه چندین موفق به محله هرندی، آسیب‌های اجتماعی به صدر رسانه‌ها آمد و حالا مدیریت شهری جدید اگر چه بسیار کند و متفعل است اما رویکرد تازه‌ای در حوزه مسائل و آسیب‌های اجتماعی دارد. رویکردی که به گفته رئیس کمیته اجتماعی شورای شهر تهران، در کنار پرداختن به آسیب‌های اجتماعی، مسأله سلامت و پیشگیری را هم در دستور کار خود قرار داده است.

محمدباقر قالیباف، شهردار سابق تهران وقتی با بودجه ۴۰۰ میلیاردی وارد محله هرندی شد، قصد داشت با کاهش آسیب‌های اجتماعی تحولی در این محله ایجاد کند اما خیلی زود اعضای شورا خبر از شکست طرح گرفتیم شهرداری دادند و مجتبی شاکری، عضو کمیسیون اجتماعی شورا یکی از افرادی بود که بارها در این طرح میلیاردی انتقاد کرد، چرا که بعد از ورود شهرداری به محله هرندی مشخص شد که آسیب‌های اجتماعی محله به مناطق دیگر شهر تهران منتقل شده است. بزرگترین مسأله‌ها اعضای در آن زمان، نداشتن پیوست و برنامه پنج‌ساله شهرداری تهران مسأله‌ها مانند توسعه نام بر سر و صدای محله هرندی بود، همراه با بازار کساد مردمی که در آن محله خانه داشتند. شهرداری به مسأله اعتیاد، کارتن‌خوابی و کودکان کار وارد شد در حالی که برنامه پنج‌ساله شهرداری تهران مسأله‌ها مانند توسعه رفاه اجتماعی، شهر دوستدار کودک و سالمند و کاهش آسیب‌های اجتماعی را بر عهده شهرداری گذاشته بود اما در قانون شهرداری‌ها سفر فصل خاصی و ویژه‌ای برای مسائل اجتماعی وجود ندارد. حسین ایمانی جاجرمی، جامعه‌شناس شهری در گفت‌وگو با «شهروند» درباره کار مطالباتی و اقدامات شهرداری

در وزارت کشور می‌گوید: «در این خصوص مشخص شد که شهرداری به این معنا سازمانی اجتماعی نیست بلکه بیشتر مسئولیت‌های خدماتی و عمرانی دارد. در واقع پرداختن به مسائل اجتماعی در دهه ۷۰ به بعد در شهرداری شروع شد چون در قانون شهرداری‌ها که سال ۱۳۳۲ نوشته شده است، توجه زیادی به مسائل

اجتماعی نشده است.» او البته معتقد است که نفس ورود شهرداری‌ها به حوزه اجتماعی بر اساس اقدامات و مصوبات شورای شهر تهران است: «شورا سیاست‌ها را بر عهده شهرداری می‌دهد و آن را موظف به پیگیری می‌کند. این سیاست‌ها در دوره کرباسچی با تأسیس فرهنگسراها شروع شد و در دوره قالیباف بیشتر به حمایت از مداحان اختصاص یافت و مبالغ زیادی هم برای آن صرف شد اما به‌طور مشخص شهرداری سیاست‌گذاری در این زمینه را ندارد.» جاجرمی به وضعیت شهرداری‌ها در کشورهای دنیا اشاره می‌کند که در این زمینه ازم ورود جدی دارند چون مدیریت یکپارچه شهری در آن اعمال شده است: «در ایران اما مثل شهرداری‌ها که هسته است، بنابراین قدرت و بودجه زیادی ندارند و منابع بین دستگاه‌های مختلف پخش است.» او معتقد است که قانون شهرداری‌ها باید بر اساس واقعیت‌های روز شهری و کاتر شهرداری‌ها روز شود.

آسیب‌های اجتماعی مسکوت مانده است بر اساس برنامه پنج‌ساله شهرداری تهران موظف است که برنامه‌های اجرایی کاهش آسیب‌های اجتماعی انجام دهد. نیره خادمی، رئیس کمیته اجتماعی شورای شهر تهران بود. در ماه ۱۰۴ این برنامه، شهرداری تهران موظف است برای توسعه رفاه اجتماعی، اجرایی کردن مصوبات شورای اسلامی شهر تهران به‌ویژه مصوبات شهردار دستار کودک، شهردار دوستدار سالمند، توسعه کارآفرینی، مهار کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی، کارگران فصلی و ساختارهای گروه‌های آسیب‌پذیر کم‌توان و معلول و سایر مصوبات مربوط به همکاری سازمان‌های دولتی، غیردولتی و نهادهای مدنی اقدامات زیر را به انجام رساند. (الف) تهیه و اجرای سند جامع رفاه اجتماعی با رویکرد خدمات اجتماعی برای اقل‌تار در معرض آسیب و آسیب‌دیده به‌ویژه جوانان (ب) اجرای مصوبه پیشگیری، کاهش و کنترل آسیب‌های اجتماعی (ت) توسعه نگهداری و ارتقای کیفیت ارایه خدمات اجتماعی در مراکز خدمات اجتماعی به گونه‌ای که تعداد این مراکز از ۷ مرکز حاضر به ۲۲ مرکز (به‌ازای هر سال در نیمه ۳ مرکز) تا پایان برنامه برسد و کلیه خدمات اجتماعی مرتبط با اهداف را در سطح هر منطقه این مرکز پوشش دهند. (ح) شهرداری تهران موظف است در راستای ایجاد شور، نشاط، خلاقیت، رشد و تعالی کودکان و اجرایی کردن مصوبات شورای اسلامی شهر تهران از قبیل شهردوستدار کودک و ضرورت ساماندهی کودکان آسیب‌دیده و همکاری نهادهای دستگاه‌های ذیربط و سازمان‌های دولتی و غیردولتی. همچنین در بخش دیگری از این برنامه به تهیه برنامه جامع شناسایی

جدول شماره ۱۳۶۹

افقی	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱- نیاز افراد فراموشکار - از شهرهای مهم ایتالیا															
۲- حرف خطاب - شماره بین‌المللی کتاب- پول چین - بردهان															
۳- از انرژی‌های موجود در طبیعت - حرف فاصله - یادداشت - قاصد															
۴- مجروح - شکاف سر قلم - تنشین مایعات															
۵- فرشته - چرک و کثافت - موجود افسانه‌ای															
۶- خالص - آینده - شهر آرزو - زندان مسعود سعدسلیمان															
۷- با لق نیمه تعطیل می‌شود - جایگاه حیوانات درنده - از واجبات نماز - جاشنی قرمز															
۸- خودرو مسافر کش - درشت تر از ماسه															
۹- درد و رنج - حروف چینی کامپیوتری - گرمی بازار - یا چانه می‌آید															
۱۰- خمیازه - سلاح روپاه - واحد مقاومت															
۱۱- لیست غذا - فلز موجود در خون - به جز															
۱۲- قصاب - غبار - اترار															
۱۳- طلای قالی - گرمی و حرارت - اندک - نیرو و توان															
۱۴- سه کیلو - شاعر دشتستانی - شیخ‌نشین در خلیج فارس - ضمیر مخاطب															
۱۵- نخستین رئیس جمهوری و رهبر استقلال اندونزی - خودداری کردن و سرباززدن															

جدول شماره ۱۳۶۸

عمودی	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱- امر به یافتن - چایار خانه - عصای حروف - خورشید															
۲- نسیم - بندگی - مژه خرما - لو - از هفت‌سین‌ها															
۳- خانه زیرزمینی - شهری در گیلان															
۴- غذای نذری - گرد تنبوه - از القاب فرنگی - بوی رطوبت - نئی در موسیقی															
۵- کشور و پایتخت مسیحیت - معناد															
۶- سود حرام - قوم فارسی‌زبان - باغ کاشان															
۷- عدد اول - چهار چوب عکس - پایتخت چک - بازی محلی															
۸- محصول لاهیجان - درهم آمیختگی و آشفتنی															
۹- قیمت بازاری - بعضی به غلط زندگی را															

چنین توصیف می‌کنند - پول آفریقای جنوبی - ویتامین جدولی

- ۱۰- رنگ - نعل شمشیر شده اسلام که حرام نیست - دهل
- ۱۱- از ورزش‌های آبی که با توپ انجام می‌شود - نماز واجبی که نیاز به وضو ندارد
- ۱۲- رود فرانسوی - فرمانده بدن - اسطرلاب
- ۱۳- اسرار خداسنت - یکی از اقوام ایرانی - خط کش مهندسی
- ۱۴- امتیاز ورزشی - عملی در زراعت
- ۱۴- تشریح - صدمتر مربع - از جناح‌های سیاسی - مبارزه با حریف خیالی در کاراته
- ۱۵- کیسف ورزشی - از میوه‌های بهشتی - قدیمی - جغد

رئیس سازمان اورژانس کشور اعلام کرد:

ذخیره گروه خونی منفی در آمبولانس‌ها

اورژانس در سال گذشته مربوط به حوزه تصادفات بود، از افزوده شدن تجهیزات جدید به اورژانس کشور خبر داد و گفت: «تجهیزاتی مثل نوار قلب، سونوگرافی، الکتروشوک و... را به آمبولانس‌ها هم اضافه کردیم و در برخی از آمبولانس‌ها با بالگردها نیز ذخیره گروه خونی O منفی را قرار دادیم تا در صورت نیاز با مشکل روبرو نشویم. البته با

ایستار رئیس سازمان اورژانس کشور از ذخیره گروه

خونی O منفی در آمبولانس‌ها خبر داد. پیر حسین کولیوند که در زمینه بزرگ ترافیک و خدمات مسافر نیز ۹۷ حضور فرمانده ناجا، وزیر راه، رئیس سازمان میراث فرهنگی و گردشگری و رئیس سازمان امداد و نجات صحت می‌کرد، با بیان این که ۲۱ درصد از فعالیت‌های